

Pauliina Laamanen

”TÄÄ ON OLLUT MIULLE PELKKÄÄ  
PLUSAA”

Nuorten työpajatoiminta Pieksämäellä

Opinnäytetyö  
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö


Toukokuu 2016




MAMK

University of Applied Sciences

## KUVAILULEHTI

		<b>Opinnäytetyön päivämäärä</b>  30.5.2016
<b>Tekijä(t)</b> Pauliina Laamanen		<b>Koulutusohjelma ja suuntautuminen</b> <b>Kansalaistoiminta ja nuorisotyö</b>
<b>Nimeke</b>  ”Tää on ollut miulle pelkkää plussia” - Nuorten työpajatoiminta Pieksämäellä		
<b>Tiivistelmä</b>  <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää nuorten kokemuksia työpajatoiminnasta sekä tuottaa tietoa Pieksämäen työpajalle. Tutkimuksella haettiin vastausta kysymykseen ”Millainen merkitys työpajalla on ollut nuorille?”. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineiston keruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua ja haastatteluun osallistui viisi työpajanuorta. Aineiston analyysinä käytettiin teemoittelu.</p> <p>Nuorten työpajatoiminta on tarkoitettu alle 29-vuotiaille, ja sen tarkoitus on vahvistaa nuoren arjen hallinnan taitoja, sekä parantaa työelämä- ja opiskelunvalmiuksia. Työpajatoiminta on yksi väline syrjäytymisen ehkäisyyn. Syrjäytyminen on määritelty ongelmakokonaisuudeksi, jossa ihminen joutuu yhteiskunnan normaalien käytäntöjen ulkopuolelle. Syrjäytyneiksi nuoriksi luokitellaan ne henkilöt, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa tai jotka eivät ole opiskelemissa tai töissä.</p> <p>Tuloksista käy ilmi, että työpaja on vaikuttanut positiivisesti nuorten elämään. Nuoret ovat kokeneet elämänhallinnan lisääntymistä ja saaneet uusia sosiaalisia suhteita. Työpajan koettiin edesauttavan työllistymistä. Työpajan ohjaajat oli koettu pääsääntöisesti mukavia ja työpajalta oli saanut ohjausta aina kysyttäessä. Haastatteluista nousi esiin myös muutamia kehittämisehdotuksia.</p>		
<b>Asiasanat (avainsanat)</b>  työpajat, syrjäytyminen, elämänhallinta		
<b>Sivumäärä</b> 25+3	<b>Kieli</b> suomi	<b>URN</b>
<b>Huomautus (huomautukset liitteistä)</b>  Liite 1 Teemahaastattelurunko		
<b>Ohjaavan opettajan nimi</b>  Katja Komonen		<b>Opinnäytetyön toimeksiantaja</b>  Pieksämäen kaupungin Huoltamo-hanke

## DESCRIPTION

		<b>Date of the bachelor's thesis</b>  30 May 2016
<b>Author(s)</b> Pauliina Laamanen	<b>Degree programme and option</b>  Civic Activities and Youth Work	
<b>Name of the bachelor's thesis</b>  "This has been very positive for me" - Youth workshop activity in Pieksämäki		
<b>Abstract</b>  <p>This thesis examined young people's experiences of the youth workshop and the aim of this study was to provide information for the use of a workshop in Pieksämäki. The research problem was the following "what has been the importance of the workshop for young people?". The study was conducted as a qualitative study. The material was collected via theme interviews and five young people were interviewed. The content analysis used in the study was classification.</p> <p>Youth workshops are for young people aged under 29 years. The purpose of the workshops is to increase young persons' life management and working or studying skills. Youth workshops are one option of preventing social exclusion. Social exclusion is defined as a set of problems which cause a person's exclusion from society. Social exclusion among young people means that a person has no further education after comprehensive school or he is not studying or working at the moment.</p> <p>The results of the study revealed that the youth workshop had a positive effect on young persons' lives. Young people noticed that their life management had increased and they had got more social relationships. The youth workshop was believed to have a positive effect on getting a job. Experiences of the mentors in the youth workshop were mainly good and counselling was available when needed. There also came up some ideas about how to develop the youth workshop activity in Pieksämäki.</p>		
<b>Subject headings, (keywords)</b>  workshop, social exclusion, life management		
<b>Pages</b> 25+3	<b>Language</b> Finnish	<b>URN</b>
<b>Remarks, notes on appendices</b>  Appendix 1 interview frames		
<b>Tutor</b>  Katja Komonen	<b>Bachelor's thesis assigned by</b>  Pieksämäen kaupungin Huoltamo-hanke	

## SISÄLTÖ

1	JOHDANTO .....	1
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS .....	2
2.1	Syrjäytyminen käsitteenä.....	2
2.2	Syrjäytymisen syyt nuorilla .....	3
2.3	Nuorten työpajatoiminta Suomessa .....	4
2.4	Työpajatoiminta Pieksämäellä.....	8
2.5	Aiemmat tutkimukset.....	9
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS .....	12
3.1	Tutkimuksen kohde ja tutkimuskysymykset .....	12
3.2	Tutkimusmenetelmän kuvaus .....	12
3.3	Aineistonkeruumenetelmän kuvaus.....	13
3.4	Aineistonkeruuprosessin kuvaus .....	14
3.5	Aineisto ja analyysi.....	15
4	TULOKSET .....	16
4.1	Elämänhallinta ja oma elämä.....	16
4.2	Sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutustaidot .....	17
4.3	Työllistyminen ja tulevaisuuden suunnitelmat .....	19
4.4	Työpajan ohjaajat ja työpajalta saatu ohjaus .....	20
4.5	Nuorilta saadut kehittämissuositukset.....	21
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA .....	22
	LÄHTEET.....	26

### LIITE/LIITTEET

#### 1 Teemahaastattelu

## 1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä tutkitaan Pieksämäen työpajan nuorten kokemuksia työpajatoiminnasta. Tarkoituksena on tuottaa Pieksämäen Seudun Liikunta ry:n nuorten työpajalle tietoa siitä, miten nuoret ovat kokeneet työpajalla olemisen ja miten he ovat hyötynet työpajajaksosta. Tutkimuksessa haetaan vastausta kysymykseen ”millainen merkitys työpajalla on ollut nuorille?”. Tutkimus on toteutettu laadullisena tutkimuksena ja aineistonkeruumenetelmänä on ollut teemahaastattelu. Haastateltavina olivat viisi työpajalla olevaa nuorta ja haastattelut on tehty joulukuussa 2015.

Nuorten työpajatoiminta on tarkoitettu alle 29-vuotiaille, ja sen tarkoitus on vahvistaa nuoren arjen hallinnan taitoja, sekä parantaa työelämä- ja opiskeluvälmiuksia. Nuorten työpajatoiminta toteuttaa osaltaan vuonna 2013 nuorisotakuuta, ja se on myös nuorisolaissa (72/2006) määritettyä nuorten sosiaalista vahvistamista. Pieksämäellä työpaja on toiminut vuodesta 2010, ja toimintaan on osallistunut tähän mennessä reilut 130 nuorta.

Työpajatoiminta on yksi väline syrjäytymisen ehkäisyyn. Syrjäytyminen nousi keskusteluun 1970-luvulla ja se on määritelty ongelmakokonaisuudeksi, jossa ihminen joutuu yhteiskunnan normaalien käytäntöjen ulkopuolelle. Syrjäytyneiksi nuoriksi luokitellaan ne henkilöt, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa tai jotka eivät ole opiskelemissa tai töissä. Syrjäytyminen näyttäisi olevan erityisesti nuorten miesten ongelma, sillä vuonna 2010 syrjäytyneitten nuorten kokonaismäärästä lähes kaksi kolmasosaa oli miehiä. (Myrskylä 2010.)

Työpajatoiminnasta on tehty lukuisia tutkimuksia ja nuorten kokemuksia on tutkittu paljon. Tällä tutkimuksella haluan tuottaa täydentävää tietoa nuorten työpajatoiminnasta, sillä työpajatoimintaa ei ole aikaisemmin Pieksämäellä tutkittu.

## 2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

### 2.1 Syrjäytyminen käsitteenä

Syrjäytyminen nousi suomalaiseen keskusteluun 1970-luvulla. Aluksi sillä tarkoitettiin lähinnä työttömyyttä, työkyvyttömyyttä sekä ennen aikaista eläkkeelle siirtymistä. Myöhemmin syrjäytyminen sai muitakin merkityksiä, ja sillä alettiin viitata yleisesti huono-osaisuuteen ja sen kasautumiseen. (Liimatainen-Lamberg & Uotinen 1996, 9-10.) 2000-luvulla syrjäytymiskeskustelussa on kiinnitetty huomiota nuoriin ja keskusteluun on liitetty nuorisotyöttömyyden, koulun keskeyttämisen, polarisaation ja ylisukupolvisen huono-osaisuuden teemoja. Aikaisemmin syrjäytyminen on nähty enemmän aikuisten kuin nuorten ongelmana. (Komonen 2013, 15.) Syrjäytymisellä nuorten kohdalla tarkoitetaan erityisesti vaaraa joutua poikkeavalla elämänpolulle (Nuorten syrjäytyminen 2013, 243)

Jorma Sipilä (1985, 73) on määrittänyt syrjäytymisen yksilön ja yhteiskunnan yhdistävien siteiden heikkoudeksi. Syrjäytyminen käsitteenä täytyy määritellä, jotta syrjäytyneet voidaan tunnistaa. Kiilakosken (2014, 25) mukaan syrjäytyminen nähdään prosessina, jossa ihminen kadottaa kosketuksen koulutukseen, työelämään, hyvinvointipalveluihin, demokraattiseen päätöksentekoon tai sosiaalisiin suhteisiin.

Myrskylä (2012) mieltää syrjäytymisen ilmiöksi, jolla tarkoitetaan psyykkistä ja aineellista ongelmakokonaisuutta, henkistä putoamista yhteiskunnan normaalien käytäntöjen ulkopuolelle tai erilaisia päihderiippuvuuksia ja rikollisuuden muotoja. Syrjäytyneiksi nuoriksi luokitellaan sellaiset nuoret, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa ja jotka eivät opiskele tai kuulu työvoimaan. (Myrskylä 2012, 2.) Tämän määritelmän mukaan syrjäytyneitä nuoria (15–29-vuotiaat) oli vuonna 2010 yli 51 000. Syrjäytyneitten määrästä 64 % oli nuoria miehiä eli syrjäytyminen näyttäisi olevan nuorten miesten ongelma. Pelkän perusasteen koulutuksen varassa olevia ja syrjäytyneitä miehiä oli 15–29-vuotiaista 15 %. Samassa ikäluokassa syrjäytyneitä naisia, joilla oli pelkkä perusasteen koulutus, oli 9,8 %. (Myrskylä 2012, 2-3.) Syrjäytyminen ei ole välttämättä yksi yhtenäinen jakso. Syrjäytymisjaksojen pituus vaihtelee ja nuorelle voi kasaantua useampia jaksoja. (Nuorten syrjäytyminen 2013, 243).

Syrjäytymiseen ja sen määrittelyyn liittyy vahvasti myös yhteiskunta. Tuula Helneen (2002) mukaan keskustelu syrjäytymisestä kertoo syrjäytymisen ohella myös sen ajan yhteiskunnasta. Syrjäytymisestä keskusteltaessa tulisi enemmän ottaa huomioon yhteiskunnan tuottama konteksti ja aikakausi syrjäytymiselle. Tärkeää on myös tarkastella suhdetta syrjäytyneiden ja yhteiskunnan välillä, kuin kiinnittää huomio pelkästään syrjäytyneisiin. (Helne 2002, 8-9).

## 2.2 Syrjäytymisen syyt nuorilla

Takalan (1992) mukaan nuoruus on elämänvaiheena syrjäytymisherkkää vaihetta. Myös kodilla ja lähiyhteisöllä, missä nuori elää, on suuri merkitys nuorten syrjäytymiselle (Takala 1992, 161). Lapsuus ja nuoruus sosiaalisista ongelmista kärsivässä perheessä korostuvat syrjäytymiskeskustelussa, samoin syrjäytymisriskiä ennustavat vanhempien vakavat päihde- ja mielenterveysongelmat ja yksinhuoltajuus yhdistettynä pitkäaikaiseen toimeentulotuen tarpeeseen. (Nuorten syrjäytyminen 2013, 243.) Syrjäytyminen periytyy, sillä syrjäytyneiden nuorten vanhemmista noin puolet myös syrjäytyneitä. Myös vanhempien koulutuksen taso vaikuttaa, sillä syrjäytyneiden nuorten vanhemmilla on usein vain perus- tai keskiasteen koulutus. Huostaanotto voi myös lisätä nuoren syrjäytymisriskiä. (Myrskylä 2012, 7.)

Koulunkäynnin keskeytys ennustaa heikkoa työmarkkina-asemaa ja alhaista tulotasoa myöhemmin elämässä (Nurmi 2011, 4). Pelkästään peruskoulun suorittaneiden keskuudessa työllisyysaste nousee parhaimmillaankin vain 60 prosenttiin ja tämän lisäksi työttömyys ja katkot työsuhteiden välillä ovat tavallisia (Myrskylä 2012, 13-14). Merkittävään syrjäytymisvaaraan voidaan lukea ne nuoret, joilla on perusasteen jälkeen yli vuoden viive koulutukseen tai työhön etenemiseen (Nuorten syrjäytyminen 2013, 243). Tämä niin kutsuttu nivelvaihe yläkoulun ja toisen asteen välillä on keskeinen puhuttaessa nuorten syrjäytymisen ehkäisystä (Valtakunnallinen tarkastusvirasto 2007, 67). Takala (1992) nimittää kouluaikana tapahtunutta syrjäytymistä ”kouluallergiaksi”. Tämä tarkoittaa sitä, että kouluallergikot ovat peruskoulun tai keskiasteen koulutuksen keskeyttäneitä, joilla ei ole töitä puutteellisen koulutuksen tai työkokemuksen takia. (Takala 1992, 165). Syytä koulupudokkuuteen on monia. Näitä voivat olla nuorten perhetausta tai vanhempien arvot, toimintatavat ja roolimallit. Syyt voivat

olla myös yksilöllisiä, esimerkiksi masentuneisuus, oppimisvaikeudet tai oppimismotivaation puute. (Nurmi 2011, 4.)

Syrjäytyneistä nuorista lähes joka neljäs on maahanmuuttajataustainen. Syrjäytymisen ongelma liittyy myös maahanmuuttoon ja kotouttamiseen. Maahanmuuttajataustaisten nuorten on paljon vaikeampi päästä kiinni työhön ja koulutukseen. Ulkopuolelle jäävät ovat suurilta osin nuoria aikuisia, jotka etsivät Suomesta työ- ja opiskelupaikkaa. Maahanmuuttajamiesten syrjäytymisriski on kantaväestön kouluttautumattomiin miehiin verrattuna lähes kolminkertainen. Suurimmat syrjäytymisriskit ovat kuitenkin asunnottomilla maahanmuuttajilla sekä perheisiin kuuluvilla naisilla. (Myrskylä 2012, 4.)

Epäsuorasti syrjäytymiseen voivat vaikuttaa monet asiat. Esimerkiksi mielenterveysongelmat ovat nuorten yleisin työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen syy, sillä nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyden häiriöiden aiheuttamat sairauspoissaolot ja työkyvyttömyys ovat lisääntyneet koko 2000-luvun ajan lukuun ottamatta vuotta 2009. Nuoria rasittavat myös ulkoiset paineet esimerkiksi opiskelussa, opiskelupaikan saamisessa, työpaikan saannissa ja työelämässä. (Raitasalo & Maaniemi 2011, 7-8.) Tämän lisäksi päihde- ja mielenterveysongelmilla on yhteys huonoon koulumenestykseen ja sitä kautta epävarmaan työuraan (Nuorten syrjäytyminen 2013, 246).

### **2.3 Nuorten työpajatoiminta Suomessa**

Työpajatoimintaa on ollut Suomessa jo 1980-luvulta lähtien. Ensimmäisissä perustetuissa nuorten työpajoissa etsittiin uusia toimintamalleja ehkäistä nuorten tippumista työelämästä ja koulutuksesta. Työpajoilla yhdistettiin nuorisotyön ja työhallinnon menetelmiä ja nuoret saivat mahdollisuuden työhön ja työkokemukseen. (Nuorten työpajatoiminnan vakinaistaminen 2004, 8.) Hassisen (2007, 11) mukaan työpajatoiminnan alkuajat yhdistetään kunnallisen nuorisotyön sisällölliseen kriisiin 1980-luvun alussa, sekä jo tuolloin havaittuun ilmiöön ”syrjäytyneistä” nuorista eli koulupudokkaista, työttömistä nuorista ja muista harhailijoista.

1990-luvun lama muokkasi nuorten työpajatoimintaa. Nuorisotyöttömyys oli korkea ja työpajatoiminnan sisällössä painottuivat työkokemuksen antaminen sekä työelämään



tutustumisen. Nuorten tarve henkilökohtaisempaan tukeen syntyi. (Nuorten työpajatoiminnan vakinaistaminen 2004, 8.) Vuonna 1995 alkanut ESR- rahoitus mahdollisti sen, että työpajat levisivät koko maahan ja niiden toimintaa aloitettiin kehittämään (Hassinen 2007, 33). Kokonaisuudessaan työpajatoiminta 1990-luvulla oli yksi suurista nuoriin kohdistetuista työllisyyttä edistävästä toimenpiteistä. Vuosina 1995-1999 työpajatoimintaan osallistuneista nuorista 65-70 % sijoittui pajajakson jälkeen koulutukseen tai työhön. (Nuorten työpajatoiminnan vakinaistaminen 2004, 8-9.)

2000-luvulla työpajatoiminnassa on siirrytty kehittämisestä vaikuttavuuden arviointiin sekä toimivien käytäntöjen mallintamiseen. Työpajojen asiakkaiksi ovat myös tulleet koulupudokkaat ja pitkäaikaistyöttömät. Asiakasryhmä on kokenut muutoksen työpajatoiminnan alkuajoista, ja asiakkaita ovat myös henkilöt, joilla on vaikeuksia työllistyä tai kouluttautua ja puutteita suunnitella tulevaisuutta. Työpajatoiminta on muuttunut niin, että 1990-luvulla vallinneesta työkokemuksen kartuttamisesta on siirrytty työpaja-asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen ja henkilökohtaiseen tukemiseen. Nuorten koulutustaustan monimuotoisuus on lisääntynyt, ja nuoret tarvitsevat enemmän tukea arjenhallintaan. Nuorten työpajan kohderyhmä on laajentunut erikäisiin. Suurin ikäryhmä on 17–28-vuotiaat, mutta työpajatoiminnan ikähaitari on 13-vuotiaista 60-vuotiaisiin. (Nuorten työpajatoiminnan vakinaistaminen 2004, 9-11.)

Nuorten työpajat ovat tarkoitettu alle 29-vuotiaille, jotka tarvitsevat tukea arjen hallintaan, työelämä- ja opiskelunvalmiuksiin. Nuorten työpajoilla tuetaan nuoren elämäntaitoja, sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, yhteisöllisyyttä ja tekemällä oppimista. Nuorten työpajoilla nuoret osallistuvat ohjattuun ja tuettuun työtekoon. (Työpajalla kiinni toimintaan.) Nämä asiat ovat myös virallisissa Opetus- ja kulttuuriministeriön nuorten työpajatoiminnan tehtävissä ja tavoitteissa: työpajatoiminnan tarkoitus on parantaa nuoren pääsyä työmarkkinoille, valmiuksia päästä koulutukseen tai suorittaa koulutus loppuun sekä parantaa nuoren elämönhallintataitoja (Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset 2014). Työpajatoiminnan kohderyhminä ovat työttömät nuoret ja aikuiset, joilta puuttuu ammatillinen koulutus tai työkokemus. Joukossa voi olla ammatinvaihtajia, työ- ja toimintakyvyltään heikentyneitä työnhakijoita, päihde- ja mielenterveyskuntoutujia, pitkäaikaistyöttömiä, osatyökykyisiä sekä työmarkkinoille integroitumisessa tukea tarvitsevia maahanmuuttajia. Nuorten työpajatoimintaa oli

93 % kunnista vuonna 2015. Työpajoja ylläpitävät kunnat, seutukunnat, kuntayhtymät, säätiöt, yhdistykset sekä muut toimijat. (Työpajatoiminta Suomessa.)

Tärkeä osa työpajatoimintaa on kuntouttava työtoiminta. Kuntouttava työtoiminta tarkoittaa kunnan järjestämää toimintaa, jolla parannetaan henkilön elämänhallintaa ja luodaan edellytyksiä työllistymiselle. Kohderyhmänä ovat pitkään työttöminä olleet henkilöt. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001.) Työpajat toimivat kuntouttavan työtoiminnan käytännön toteuttajina, ja vuonna 2002 tehdyn Valtakunnallisen työpajayhdistyksen selvityksen mukaan noin 60 % työpajoista oli kuntouttavaa työtoimintaa jossain muodossa. (Hassinen 2003, 19.)

Työpajoilla käytetään menetelminä työ- ja yksilövalmennusta. Valmennus tuli työpajan käsitteeksi 1990-luvun lopulla. Valmennus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen prosessi. Valmennuksessa valmentautuja on mukana tavoitteiden asettamisessa ja arvioinnissa. Käsitteenä valmennus on kokonaisvaltaisempaa, osallistavampaa ja tavoitteellisempaa kuin ohjaus. (Pekkala 2005, 22.)

Työvalmennuksen tarkoituksena on edistää työmarkkinoille pääsemistä tai palaamista tukemalla yksilön työkykyä ja -valmiuksia. Työvalmennus tarkoittaa työn avulla valmentamista, jossa valmentautuja saavuttaa työelämässä tarpeellisia tietoja, taitoja ja osaamista. Työvalmennus on prosessi, jossa työskennellään etukäteen määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi (Pekkala 2005, 26, 29). Yksilövalmennuksen tarkoitus on edistää yksilön arjen hallintaa ja toimintakykyä. Yksilövalmennus on kokonaisvaltaista tukemista ja valmentujan tilanteen arviointia sekä seurantaa. Yksilövalmennuksessa laaditaan valmentautujalle valmennussuunnitelma. Yksilövalmennusta toteutetaan moniammatillisena työnä ja sitä tehdään verkostotyönä yhdessä mm. sosiaali-, terveys-, koulutus-, ja työllisyysasiantuntijoiden kanssa. (Pekkala 2005, 31). Yksilövalmentajan keskeinen tehtävä on henkilökohtainen valmennus. Se on keskustelua, jossa valmentautuja tuo esiin asioita joihin hän haluaa apua ja neuvoja. (Hassinen 2003, 50).

Työpajatoiminta voidaan jakaa starttipajatoimintaan ja työpainotteiseen työpajatoimintaan. Starttipajatoiminnassa alkukartoituksen perusteella tehdään suunnitelma työpajajaksoa varten. Työssä painottuu asiakkaan työtaitojen ja sosiaalisten taitojen tukeminen, ja työ on lähinnä yksilöohjausta ja valmennusta. Starttipaja tukee nuoren

arjenhallintataitoja ja luo valmiuksia työpainotteiseen toimintaan pajalla. Työpainotteisessa toiminnassa nuori saa mahdollisuuden hankkia työkokemusta ja tutustua työelämään. Nuorelta vaaditaan jo motivaatiota työtä kohtaan, sekä pitkäjänteisyyttä ja sitoutumista. Toiminnassa painottuu työvalmennus, jossa nuoren työtaitoja ja – valmiuksia parannetaan. (Nuorten työpajatoiminnan vakinaistaminen 2004, 19 ; Komonen 2007, 21.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on määrittänyt työpajatoiminnalle yleiset perusteet ja suositukset vuonna 2014. Päätöksen perustana on nuorisolaki (72/2006 1 § ja 7 §), ja tarkoituksena on ollut yhtenäistää työpajatoimintaa Suomessa ja luoda periaatteet laadukkaalle työpajatoiminnalle. Työpajatoiminnan yleisissä perusteissa työpajatoiminta sijoittuu julkisen sektorin palvelukokonaisuudessa sosiaalialan palvelujen ja avoimien koulutus- ja työmarkkinoiden välimaastoon. Toiminta on moniammatillista, mikä tarkoittaa, että työpajan henkilökunnalla on yksilö- ja työvalmennusosaamista ja työpaja on osa paikallista moniammatillista verkostoa. Työpajatoiminta toteuttaa varhaisen puuttumisen ja yhteisöllisyyden periaatteita. Toiminnassa sovelletaan tekemällä oppimisen ja motivoimisen menetelmiä. Edellytyksenä tuloksekkaalle ja pitkäjänteiselle työlle ovat ammatillisesti osaava henkilökunta, ja työpajatoiminnan toteuttaminen edellyttää nuorten tarpeet huomioivaa osaamista sekä nuorille kohdennettua toimintaa. Paikallista työpajatoimintaa ohjaa ja kehittää asiantuntijoista koostuva ohjaus- tai johtoryhmä. (Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset 2014).

Nuoren henkilökohtaiset työpajatoiminnan tavoitteet määräytyvät nuoren oman lähtötason kautta, ja tavoitteet asetetaan yhdessä nuoren kanssa. Jokaisen nuoren lähtötaso ja oma elämäntilanne vaihtelevat paljon, joten ei ole olemassa tyypillistä työpajanuorta. (Kuure 2010, 5.) Nuori työskentelee työpajalla omien edellytystensä mukaan, ja samalla nuorta ohjataan työn kautta hyödyntäen ryhmä- ja yksilövalmennusta. (Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset 2014.)

Nuorten työpajatoiminta on nuorisolaissa (72/2006) määritettyä nuorten sosiaalista vahvistamista ja se toteuttaa osaltaan nuorisotakuuta (Työpajatoiminta Suomessa). Nuorisotakuulla tarkoitetaan toimenpideohjelmaa, jossa jokaiselle alle 25-vuotiaalle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaa viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun nuori on il-

moittautunut työttömäksi. (Nuorisotakuu auttaa eteenpäin). Nuorisotakuun toteutumismuotoja ovat koulutustakuu, nuorten aikuisten osaamisohjelma, nuorten TE-palvelut, kuntoutuspalvelut mukaan lukien kuntien sosiaali- ja terveystyö, sekä nuorten yksilölliset palvelut, kuten etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta (Winqvist 2014, 79).

Jyrki Kataisen hallitus asetti nuorten syrjäytymisen ehkäisyn yhdeksi kärkihankkeeseen. Kaikille nuorille halutaan luoda mahdollisuus suorittaa perusasteen jälkeinen tutkinto ja työllistyä. Samalla halutaan ehkäistä sitä, etteivät nuoret ajaudu liian pitkään kierteeseen ilman minkäänlaista toimintaa. (TEM raportteja 8/2012, 7.) Nuorisotakuu astui voimaan vuoden 2013 alussa. Nuorisotakuu on luonteeltaan palvelulupaus, jossa eri toimijoita sitoutetaan toimimaan yhteisesti sovittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 15/2014,13)

#### **2.4 Työpajatoiminta Pieksämäellä**

Pieksämäen nuorten työpaja on perustettu syksyllä 2010, ensimmäisten nuorten aloittaessa alkuvuonna 2011. Toiminta käynnistyi Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittamana hankkeena, ja hankkeen tavoitteina ovat mm. nuorille suunnatun työpajatoiminnan kehittäminen ja rakentaminen, ja toimivien yhteistyömallien luominen muun nuorten palveluverkoston kanssa. Työpajasta on koko ajan vastannut Pieksämäen Seudun Liikunta ry. Tällä hetkellä toiminnan rahoitus perustuu Itä-Suomen aluehallintoviraston myöntämään Opetus- ja kulttuuriministeriön alaiseen nuorten työpajatoiminnan valtionavustukseen, sekä Pieksämäen kaupungin maksamaan kuntarahoitukseen ja yhdistyksen omarahoitukseen. (Piirainen 2015.)

Tähän mennessä työpajatoimintaan on osallistunut reilut 130 nuorta, joista naisia on hieman yli puolet. Suurimmalla osalla työpajalla olevista nuorista ammatilliset opinnot ovat keskeytyneet kerran tai useammin. Keskeisiä yhteistyötahoja ovat etsivä nuorisotyö, sosiaalitoimi, kaupungin kuntouttava työtoiminta, oppilaitokset ja TE-hallinto. Nämä tahot ohjaavat nuoria myös työpajalle, tosin suuri osa nuorista hakeutuu toimintaan mukaan itsenäisesti. (Piirainen 2015.)

Nuoria on työpajatoiminnassa mukana erilaisilla sopimuksilla, esimerkiksi opintoihin liittyvillä työelämä-jaksoilla, työkokeilussa ja kuntouttavassa työtoiminnassa. Sopimustyytit ja nuorten yksilölliset elämäntilanteet määrittävät työpajajakson keston, joka vaihtelee kuukaudesta yli vuoden valmennusjaksoihin. Työpajalla nuoret työskentelevät puupajalla, metallipajalla, luovan toiminnan yksikössä, henkilöstöruokalassa, atk-pajalla, tai heillä on mahdollisuus suorittaa verkkomuotoisesti lukio- ym. opintoja. (Pirainen 2015.)

Nuorten työpajatoiminnan ytimessä Pieksämäellä ovat työelämälähtöisyys, toiminnallisuus, tavoitteellisuus ja tekemällä oppiminen. Työ itsessään ei ole itseisarvo vaan väline eli olennaista on valmennuksen aikana nuorissa tapahtuva kehitys ja vahvistuminen, voimavarojen lisääntyminen sekä itsetunnon kehittyminen. Valmennustyössä arvoina ja päämäärinä ovat nuorten yksilölliset valmennuspolut, nuorten kasvaminen yhteisöllisyyteen, voimavarakeskeisyys ja nuorten tasa-arvoinen kohtelu. (Pirainen 2015.)

## **2.5 Aiemmat tutkimukset**

Työpajoista on tehty lukuisia opinnäytetöitä ja tutkimuksia sekä raportteja. Tapio Kuure (2010) mainitsee Pajaverkko -projektin tutkimusraportissa monia syitä, miksi nuorten työpajatoimintaa kannattaa tutkia. Nuorten työpajatoiminnassa epämuodollinen ja muodollinen oppiminen sekä työmarkkinat limittyvät toisiinsa, ja nämä kaikki asiat auttavat havaitsemaan nuorten elämään tuloillaan olevia asioita kulttuurissamme. (Kuure 2010, 3). Työpajatoimintaa koskevien tutkimusten keskiössä ovat usein työpajoilla työskennelleiden nuorten kokemukset (Komonen 2007, 31).

Kuure (2010) on Pajaverkko-projektissa tutkinut nuorten työpajatoimintaa sen vaikuttavuuden näkökulmasta. Vaikuttavuutta arvioidaan viideltä osa-alueelta, muun muassa työpajatoiminnan vaikutuksesta nuoriin nuoren oman kokemuksen mukaan. Tavoitteena tutkimukselle oli selvittää nuorten työpajojen aseman muuttumista nuorten hyvinvointijärjestelmässä, selvittää kuinka työpajojen työskentelytavat vastaavat työn kohteena olevien nuorten tarpeita sekä selvittää tutkimustiedon hyödyntämistä ja tehokkaampaa käyttämistä ja arvioida projektin vaikuttavuutta. (Kuure 2010, 2.)

Mikko Kesän (2016) raportissa tarkoituksena oli tehdä näkyväksi Startti parempaan elämään – juurruttamishankkeessa (2012–2016) mukana olevien starttivalmennusmenetelmää soveltavien työpajojen asiakasnuorten näkemyksiä. Raportissa halutaan tuoda esiin nimenomaan nuoren ääni, sillä muutoin starttivalmennusta on tutkittu paljon. Hankkeessa on haastateltu nuoria kymmenellä työpajalla eri puolilla Suomea. (Kesä 2016, 3.)

Opetusministeriön Kannattaako työpajatoiminta? - raportissa on selvitetty työpajojen sosiaalisen tuen toimintaa ja vaikuttavuutta. Tutkimuksessa oli kahdeksan erilaista työpajaa ympäri Suomen. Työpajojen asiakkaiden mukaan tärkeäksi koetaan työn harjoitteluun ja ammatillisiin valintoihin kohdistuva tuki. Toinen merkittävä tekijä on pajajakson vertaiskokemuksiin ja elämänhallintaan liittyvät kokemukset. Pajatoiminnan sosiaalinen vaikuttavuus näkyy työllistymisessä ja sisäisessä elämänhallinnassa. Koetut myönteiset kehittymiset itsenäisessä elämänhallinnassa pajajakson aikana liittyvät kiinteästi yhteen koettujen myönteisten työllistymisen tai kouluttautumiseen liittyvien muutosten kanssa. Työpajojen sosiaalinen tuki on sekä työn valmiuksien, että elämän kokonaisuuden tukemista. Työpajan asiakkaat ovat kokeneet työpajajakson aikana saaneensa tukea elämäntilanteeseensa ja päässeet eteenpäin tavoitteessaan työllistyä tai kouluttautua. Tämän perusteella voidaan todeta, että pajoilla tehdään arvokasta työtä tukea tarvitsevien nuorten parissa. (Nuorten työpajatoiminnan vakiinaistaminen 2004, 24–25.)

Juha Saurama (2015) on selvittänyt opinnäytetyössään työpajanuorten sekä moniammatillisen ohjaustyötä tekevien työntekijöiden kokemuksia moniammatillisuudesta Nuorisokeskuksen työpajalla Järvenpäässä. Tutkimuksessa on haastateltu kahdeksaa työpajanuorta ja työpajan kymmenen työntekijän kanssa tehtiin SWOT-analyysi. Tutkimuksen johtopäätöksenä todetaan, että moniammatillisuus toteutuu pääsääntöisesti onnistuneesti ja vastaa sille asetettuja odotuksia. Nuoret olivat tyytyväisiä, koska kokivat saavansa konkreettista apua työ- ja opiskelupaikan saamisessa. Lisäksi heidän terveydentilassaan oli tapahtunut muutosta. Työntekijät toivat esille Nuorisokeskuksen kyvyn tuottaa ja mahdollistaa moniammatillista yhteistyötä. Sekä nuoret, että moniammatillinen henkilöstö kokivat erittäin tärkeänä keskeisten palvelujen keskittämistä samaan rakennukseen ohjaustyön kannalta. (Saurama 2015, 66–67.)

Johannes Saarinen (2015) on tutkinut opinnäytetyössään työpajanuorten kokemuksia työpajatoiminnasta, elämäntilanteestaan ja ympäröivistä palveluista Omnian nuorten työpajoilta. Opinnäytetyössä on haastateltu kymmentä Omnian työpajoilla työkokemuksissa olevaa nuorta. Tuloksista käy ilmi, että nuoret olivat pajatoiminnassa kokeneet hyväksi urasuunnitteluun liittyvät asiat, ja nostivat tässä esiin yksilökeskustelun merkityksen urasuunnittelulle (Saarinen 2015, 35). Nuorisotakuuseen liittyvistä palveluista nuoret olivat eniten apua saaneet TE-toimiston palveluista, pajatoiminnasta ja etsivästä nuorisotyöstä (Saarinen 2015, 37).

Terhi Konttinen ja Justiina Lampila (2015) ovat niin ikään tutkineet opinnäytetyössään työpajanuorten kokemuksia omasta elämäntilanteestaan ja osallisuudesta yhteiskunnassa. Tutkimuksessa on haastateltu seitsemää työpajanuorta. Osallisuutta on korostettu työn ja koulutuksen, vapaa-ajan ja ihmissuhteitten, vaikuttamisen ja toimeentulon, sekä nuoren elämäntilanteen mukaan. Tuloksista käy ilmi, että työpajanuoret eivät kokeneet olevansa osattomia, vaan pajalla työskentely toi heille kokemusta osallisuudesta ja omasta subjektisuudesta. Nuoret kokivat työpajalle tulon tuoneen heille tarpeellisuuden tunnetta, kun aikaisemmin he olivat ennen työpajaa kokeneet syrjäytymisen ja kelpaamattomuuden tunnetta. Pääsääntöisesti nuoret olivat tyytyväisiä omaan elämäntilanteeseensa ja työpajoilla koettiin olevan positiivista vaikutusta elämään. (Konttinen & Lampila 2015, 36–37.)

Helena Seppä (2013) on pro gradu-tutkielmassaan käsitellyt nuorten antamia merkityksiä työpajatoiminnalle sekä millaisia muutoksia heidän elämässään on tapahtunut työpajalle osallistumisen myötä. Tutkimus on toteutettu etnografisena tutkimuksena, jossa aineiston keruumenetelminä on käytetty havainnointia kentällä sekä työpajanuorten haastatteluja. Tutkimuksen tuloksista keskeisimmiksi merkityksiksi nuorten työpajatoiminnalle nousee se, että nuoret ovat toiminnassa vapaaehtoisesti ja omasta halustaan, sekä että he itse ovat mukana suunnittelemassa työskentelyn tavoitteita. Muita huomion arvoisia merkityksiä olivat nuoren yksilöllisen elämäntilanteen huomioinen, sekä ohjaajien helppo tavoitettavuus, ja nopea reagointi nuoren tarpeisiin. Nuoret olivat kokeneet tulevansa kohdatuiksi ja kuulluiksi työpajalla. (Seppä 2013, 73.) Nuorten kokemuksissa korostuvat elämänhallintaan ja sosiaalisiin suhteisiin ja taitoihin liittyvät merkitykset ja elämänmuutokset, joita heidän elämässään on tapahtunut työpajatoiminnan myötä (Seppä 2013, 66).

Reetta Pietikäinen (2005) tarkastelee pro gradu - tutkielmansa pohjalta tehdyssä artikkelissa helsinkiläisten työpajanuorten aikuistumisen prosesseja. Näitä prosesseja tulkitaan nuorten työpajatoiminnalle, työvoimapoliittisille käytännöille, työttömyydelle, koulutukselle sekä työlle antamien merkitysten kautta. Analyysissa on keskitytty siihen, millainen elämänvaihe työpajatoiminta on nuorten mielestä sekä miten nuoret määrittelevät elämäänsä ja tulevaisuuteensa liittyviä asioita. Tutkimusaineistona ovat helsinkiläisiin kulttuurityön työpajoihin osallistuneiden nuorten ryhmähaastattelut. Kuuteen ryhmähaastatteluun osallistui 22 nuorta. (Pietikäinen 2005, 219-221.)

### **3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS**

#### **3.1 Tutkimuksen kohde ja tutkimuskysymykset**

Tutkimuksen kohdejoukko on Pieksämäen työpajan nuoret. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää mikä työpajan rooli ja merkitys on ollut nuorille, ja miten he ovat kokeneet työpajatoiminnan. Tarkoituksena on myös selvittää mahdollisia työpajatoiminnan kehittämisehdotuksia.

Tutkimuskysymys on:

- Millainen merkitys työpajalla on ollut nuorelle?

#### **3.2 Tutkimusmenetelmän kuvaus**

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella tutkimuksella eli laadullisella tutkimuksella. Yksi laadullinen tutkimuksen keskeinen tunnuspiirre on todellisuuden ja siitä saatavan tiedon subjektiivisen luonteen korostuminen. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään yksittäisiin tapauksiin ja oleellista on osallistuvien ihmisten näkökulman korostaminen ja tutkijan vuorovaikutus yksittäisen havainnon kanssa. Etäisyys tutkijan ja hänen tuottamansa aineiston ja tutkimuskohteen välillä on pieni. Keskeisiä asioita ovat tutkittavien kokemukset, ja tutkimuksen tehtävänä on antaa teoreettisesti mielekäs tulkinta ilmiöstä. (Puusa & Juuti 2011, 47-48). Laadullisessa tutkimuksessa eri haastattelutyyppit ovat aineistonkeruumenetelminä eniten käytettyjä (Puusa 2011, 73).



Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohdetta luonnehditaan tuntemattomaksi, mikä tarkoittaa, että tutkimusasetelma on joustava, eikä siinä lähdetä testaamaan ennalta laadittua hypoteesia. (Puusa & Juuti 2011, 48-49). Hypoteesit laaditaan vasta aineistonkeruun että analysointivaiheessa, jolloin ne nousevat aineiston pohjalta. (Puusa & Juuti 2011, 50).

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on esiyymmärrys aiheesta, jota syvennetään kirjallisuuskatsauksen avulla. Tämän jälkeen alkuperäistä käsitystä arvioidaan vielä uudelleen. Usein aineistonkeruuvaiheessa on tarpeellista palata alkuun ja tarkastella asetettuja kysymyksiä ja tavoitteita uudesta näkökulmasta. (Puusa & Juuti 2011, 51).

Teoria on laadullisessa tutkimuksessa tärkeä osa. Kirjallisuuteen tutustuminen syvennä tutkijan ymmärrystä tutkimuksen kohteena olevasta aiheesta. Tutkimukselle muotoutuu viitekehys, kun tutkija perehtyy laajasti alan teoksiin ja aikaisempiin tutkimuksiin. Teoria auttaa tutkijaa löytämään ja perustelemaan tarvetta omalle tutkimukselleen, sekä rakentaa pohjaa aineiston keruulle ja toimii pohjana tutkimuksen johtopäätöksille. (Puusa & Juuti 2011, 53-55).

### **3.3 Aineistonkeruumenetelmän kuvaus**

Haastattelu on vuorovaikutustilanne, jolla on tietynlaisia ominaispiirteitä. Haastattelu on ennalta suunniteltu, sillä tavoitteena on, että haastattelijalla saa luotettavaa tietoa tutkimusongelman kannalta tärkeistä alueista. Haastattelu on haastattelijan alulle panema ja ohjaama, ja haastattelijalla joutuu motivoimaan haastateltavaa. Lisäksi haastattelijalla tuntee roolinsa ja haastateltavan on voitava luottaa siihen, että annettuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 43).

Haastattelu sopii hyvin eri abstraktien ilmiöiden tutkimiseen ja etuna on myös joustavuus, eli tutkijalla on mahdollisuus pyytää haastateltavia selittämään tai tarkentamaan vastaustaan. Lisäksi tässä on mahdollisuus ei-kielellisen viestinnän tulkintaan, joka voi antaa tutkijalle vihjeitä siitä, mihin hänen kannattaisi kiinnittää huomiota. (Puusa 2011, 76). Haastattelun etuna voidaan pitää sitä, että haastateltaviksi voidaan valita

henkilöitä, joilla tiedetään olevan kokemusta tai tietoa tutkittavasta aiheesta. (Puusa 2011, 76).

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä, koska haastattelun aihepiirit ja teema-alueet ovat tiedossa. Teemahaastattelussa ei ole strukturoidulle haastattelulle ominaisia kysymysten tarkkaa muotoa ja järjestystä. (Hirsjärvi & Hurme 1993, 36). Teemahaastattelun teemojen avulla ilmiö saadaan puretuksi osa-alueisiin, joiden sisältöä ja merkityksiä tutkija pyrkii ymmärtämään kysymystensä avulla. Siksi haastattelun teemojen suunnittelu on yksi tärkeimmistä vaiheista. (Puusa 2011, 83.) Lisäksi teemahaastattelun ymmärtämisen kannalta on tärkeää, että tutkijalla on riittävä ymmärrys tutkimuksen kohteesta kokonaisuudessaan (Puusa 2011, 82).

Valitsin tutkimusmenetelmäksi laadullisen tutkimuksen ja aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun, koska itseäni kiinnosti ajatus päästä haastattelemaan nuoria. Lisäksi Layder (1993) toteaa, että mitä lähemmäksi yksilöä ja vuorovaikutusta tullaan, sitä enemmän on syytä käyttää laadullisia menetelmiä (Hirsjärvi & Hurme 2004, 27). Laadullisen tutkimuksen yhdeksi kulmakiveksi voidaan määrälliseen tutkimukseen verrattuna sanoa se, että havainnot ovat teoriapitoisia. Tällä tarkoitetaan sitä, että millainen käsitys yksilöllä on ilmiöstä, tai millaisia merkityksiä tutkittavalla asialla annetaan, vaikuttaa tutkimustuloksiin. Tutkimustulokset eivät tällöin ole käytetystä havaintomenetelmästä tai käyttäjästä irrallisia. Laadullisen tutkimuksen perustelut korostavat siis teoriapitoisuutta tutkimuksen lähtökohtana. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 20.)

### **3.4 Aineistonkeruuprosessin kuvaus**

Aineisto kerättiin joulukuussa 2015. Teemahaastattelut toteutettiin Pieksämäellä työpajan toimitiloissa. Haasteltavista kaksi oli miehiä ja kolme naisia, iältään 21-26-vuotiaita työpajalla olevia nuoria. Työpajalla toimivat yhdyshenkilöt olivat valinneet nuoret haastatteluun.

Ennen haastattelun alkua esittelin itseni ja kerroin jokaiselle nuorelle opinnäytetyöni tarkoituksesta ja korostin, että lopullisesta työstä heitä ei voida tunnistaa. Kerroin

myös tuhoavani aineiston opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Haastatteluissa käytin etukäteen laatimaani haastattelurunkoa (Liite 1), ja tilanteen mukaan saatoinkin kysyä tarkentavia kysymyksiä. Haastattelut nauhoitettiin, ja niiden pituus vaihteli 10 minuuttista vajaaseen 20 minuuttiin. Jälkeenpäin litteroin haastattelut aineiston analyysiä varten.

Haastattelutilanteet menivät hyvin, vaikka jännitystä puolin ja toisin oli havaittavissa. Olin etukäteen varautunut haasteltavien mahdolliseen niukkasanaisuuteen, ja miettinyt valmiiksi tarkentavia kysymyksiä avuksi.

### **3.5 Aineisto ja analyysi**

Aineisto koostuu viiden nuoren haastatteluista. Kaksi haastateltavista oli haastatteluhetkellä kuntouttavassa työtoiminnassa ja kolme haastateltavista oli ollut aikaisemmin kuntouttavassa työtoiminnassa ja sen jälkeen siirtyneet palkkatuella töihin työpajalle.

Kolmella nuorella oli ammatti, joko ammattikoulusta tai oppisopimuksella, kahdella on ammatillinen koulutus jäänyt kesken. Kolme nuorista oli ohjautunut pajalle työvoimatoimiston kautta ja kaksi etsivän nuorisotyön kautta. Kahdella nuorella oli takana useampia pajajaksoja, ja pajajaksojen pituus kaikilla nuorilla vaihteli muutamasta kuukaudesta yli vuoden mittaisiin jaksoihin. Pajalle tulokset olivat vaihtelevia ja niitä olivat muun muassa pitkäaikaistyöttömyys, kotoa neljän seinän sisältä pois aktivoituminen sekä vapausrangaistukseen kuuluva työnteon suorittaminen. Aikaisempaa työhistoriaa löytyi kaikilta haastateltavilta, osalla heistä oli lyhyempiä työjaksoja ja kesätöitä, mutta osalla heistä oli myös pidempiä työsuhteita. Nuoret asuivat yksin, avopuolison kanssa tai kotona.

Nauhoitettua aineistoa kertyi noin 70 minuuttia ja litteroitua tekstiä 21 sivua. Aineiston analyysinä olen käyttänyt teemoittelua. Teemoittelulla tarkoitetaan, että aineiston analyysivaiheessa tarkastellaan niitä piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealla haastateltavalle. Ne voivat pohjautua teemahaastattelun teemoihin, ja oletettavaa onkin, että ainakin haastattelun lähtökohtateemat nousevat esiin. Näiden teemojen lisäksi esiin voi nousta muita teemoja, jotka ovat usein lähtökohtateemoja mielenkiintoisempia. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 173.) Yksinkertaistetusti teemoittelussa on kyse laadullisen ai-

neiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien eli teemojen mukaan. Näin on mahdollista vertailla eri teemojen esiintymistä aineistossa. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 93.) Aineiston analyysiä hankaloitti hieman joidenkin haastattelujen niukkasaisuus, koska lyhyistä vastauksista on vaikea tehdä kattavia johtopäätöksiä.

## 4 TULOKSET

### 4.1 Elämänhallinta ja oma elämä

Keltikangas-Järvinen (2008, 255) määrittelee elämänhallinnan olevan ”ihmisen uskoa siihen, että hän voi vaikuttaa asioihin ja muuttaa olosuhteita itselleen suotuisammiksi”. Ihminen pyrkii omalla toiminnallaan muuttamaan ulkoisia tai sisäisiä olosuhteita, jotka vievät häneltä liikaa voimavaroja. Ihmisen elämänhallinta on korkea, jos hän kokee pystyvänsä omilla päätöksillään ja ratkaisuillaan vaikuttamaan omaan elämäänsä, sekä kokee olevansa vastuussa elämästään. Matalasta elämänhallinnasta puhutaan silloin, kun jos ihminen uskoo, että hänelle tapahtuu asioita, jotka ovat pääosin sattumaa, eivätkä seurausta siitä mitä hän itse tekee. (Keltikangas-Järvinen 2008, 255.)

Haastatteluissa tuli selvästi ilmi työpajan vaikutus omaan elämään ja elämänhallintaan. Työpajajakso oli vaikuttanut positiivisesti elämään ja muuttanut arkirytmää, sillä arki ennen työpajaa oli ollut useammalla haastateltavista epäsäännöllistä. Kaikki haastatelluista kokivat pystyvänsä itse vaikuttamaan omaan elämäänsä. Kolme heistä koki elämänhallinnan tunteen lisääntyneen työpajajakson aikana. Tällä hetkellä arki sujui haastatelluilla hyvin ja elämän koettiin menevän hyvin eteenpäin.

*”No omaan elämään on vaikuttanut ainakin tosi hyvin, että on paljon paremmalla fiiliksellä koko ajan, kun on jotain tekemistä.” - H2*

Haastateltavien tavoitteet työpajajaksolle liittyivät suurilta osin elämänhallintaan ja normaaliin vuorokausirytmiiin. Haastateltavat mainitsivat tavoitteekseen päivärytmien saamisen ja elämän kuntoon saamisen, sekä sen että päivisin on jotain tekemistä, eikä vain kotona olemista. Yksi haastateltavista ei ollut nimennyt tavoitteita työpajajaksolle.

*” Miulla oli tarkoitus saada rytmiä, mutta kun oli uusi kaupunki ja kaikkee niin saattoi mennä päivät vaan kotona.” -H2*

*” No ihan alun perin silloin 2011, oli elämä ihan rappiolla suoraan sanottuna, niin se oli vaan että pääsi oikeesti, tota, vähän järkevämmälle polulle silloin, ja nyt tässä viimeiset kolme vuotta on ehkä ollut sitä, että kunhan on jottain tekemistä, ettei tartte kotona möllöttää itestään.” -H4*

*” Päivärytmi, sitä ei parin sairaslomavuoden jälkeen enää ollut minäkäänlaista, koska ei sitä tarvinnut ylläpitää.” -H5*

Työpajajaksojen aikana nuoret olivat oppineet erilaisia asioita. Osalla ne olivat työtehtäviin liittyviä taitoja, jotka varmasti ovat hyödyksi työllistymisessä. Muita esille nousevia asioita olivat erilaisissa virastoissa asioiminen, erilaisten ihmisten kanssa toimeen tuleminen, ihmisiin luottaminen sekä omasta itsestään huolehtiminen. Nämä taidot ovat varmasti myös tärkeitä ja oleellisia nuoren itsensä kannalta, eivätkä ne ole kaikille itsestään selvyyksiä. Useat haastateltavista oli saanut myös lisää itseluottamusta. Tämän lisäksi yksi haastateltavista nosti esiin vastuun saamisen työtehtävissä, minkä hän oli kokenut todella hyväksi asiaksi.

## **4.2 Sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutustaidot**

Sosiaaliset suhteet ovat yksi keskeisiä hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä nuoruudessa. Kontaktit muihin ihmisiin, sekä erilaisiin yhteiskunnallisiin instituutioihin muodostavat sosiaalisen verkoston, jossa nuori elää. (Suutari, 2002 99.) Sosiaalisen verkoston perinteisenä ominaisuutena on tukea nuoren kiinnittymistä yhteiskuntaan, työhön ja koulutukseen. Yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta tärkeä asia sosiaalisessa verkostossa on sen antava sosiaalinen tuki. Van der Poelin (1993) mukaan sosiaalinen tuki voi olla emotionaalista tai välineellistä tukea tai sosiaalista kumppanuutta. Emotionaalinen tuki tarkoittaa apua ja tukea erilaisissa tunne-elämää koskevissa ongelmissa tai elämän suurissa päätöksissä. Välineellinen tuki on apua jokapäiväisessä elämässä ja se voi myös olla rahallista tai materiaalista tukea. Sosiaalinen kumppanuus on puolestaan

seurustelua, ajanviettoa tai hauskanpitoa itselle tärkeiden ihmisten kanssa. (Suutari 2002, 106–107.)

Haastatelluista useat mainitsivat työpajan vaikuttaneen jollain tapaa sosiaalisiin suhteisiin ja vuorovaikutustaitoihin. Työpajalla oli tuonut omaan elämään kavereita ja tuttuja, sillä osalla niitä ei ole ennen työpajaa Pieksämäellä ollut.

*”Mutta nytten mä oon tutustunut täällä, melkein kaikki mun kaverit Pieksämäeltä on täällä töissä.”-H2*

*”Täällä saa kavereita.” -H3*

*” No oon mä nyt saanut täällä uusia kavereita, hyvän päivän tuttuja, jos nähään niin morjestetaan ja näin.”-H4*

*” No on se aika paljon, kun kukaan miun kavereista ei asu Pieksämäellä, niin eihän miulla juuri ole ollut ihmiskontakteja oman asunnon ulkopuolella perhettä ja muutamaan tuttua lukuunottamatta. ” -H5*

Vuorovaikutustaitojen ja oman sosiaalisuuden koettiin parantuneen työpajajakson aikana. Työpajajakson aikana oli opittu olemaan isommassakin porukassa, sekä kynnyksellä jutella tuntemattomille oli madaltunut.

*”Niin sitten täällä tulee nähtyä paljonkin ihmisiä per päivä, niin oon huomattavasti sosiaalisempi kuin ennen ja siitä tulee se, että nykyään on huomattavasti helpompi puhua ihmisten kanssa.” -H5*

*” silloin just oppi luottamaan vähän ihmisiin ja niiku vuorovaikutusta että tuli toimeen niinku muitten kanssa isommassakin porukassa.” -H4*

Samankaltaisia tuloksia on löytynyt myös työpajatutkimuksista. Sepän (2013) pro gradussa nuoret kuvasivat yhdeksi työpajan merkitykseksi sosiaalisten taitojen vahvistumisen sekä Pajaverkko-hankkeen loppuraportissa (2010) suurin osa haastatelluista nuorista oli löytänyt uusi kavereita (Seppä 2013, 82; Kuure 2010, 8). Sosiaalisten

suhteiden ja vuorovaikutustaitojen parantuminen voisi tämän valossa sanoa olevan todella yksi merkityksellinen asia, mitä työpajat antavat.

### 4.3 Työllistyminen ja tulevaisuuden suunnitelmat

Työpajatoiminnan yhtenä tavoitteena on parantaa nuoren valmiuksia koulutukseen tai päästä avoimille työmarkkinoille (Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset 2014). Suurin osa haastatelluista uskoi työpajalla olon vaikuttavan positiivisesti työllistymiseen. Esimerkiksi uuteen työhakemukseen ja uusille työnantajille on antaa näyttöä työkokemuksesta ja siitä, että on ollut aktiivinen, eikä vain kotona. Myös työpajan ohjaajien tietämys alueen työpaikoista ja mahdolliset suositukset katsottiin edesauttavan työllistymistä. Kolme haastatelluista olivat työpajajakson jälkeen siirtyneet työpajalle palkkatuella töihin. Myös tämä palkkatukijakso nähtiin pelkästään hyvänä asiana tulevaisuuden työllistymistä ajatellen.

*”Kyllä varmasti helpottaa ja täällä kuitenkin, varsinkin (nimi) on suhteita ympäri Pieksämäkeä. Että jos tarttee jotain suositteluja tai silleen.” - H2*

*”Kyllä mie sitten uskon, saa sitten työhistoriaa uuteen hakemukseen, että oon ollut töissä jossakin.” - H3*

*” - - just kun miettii esimerkiksi sitä että hakee töitä, niin ei oo siellä cv:ssä mitään tyhjiä aukkoja, että kun voi sanoa että on ollut tässä ja näin kun ei oo yksinkertaisesti päässyt muualle ja näin. Ja sitten just, no oikeastaan ihan sama haenko mä kouluun tai töihin, ne ainakin tietää etten oo kotona losottanu sitä paria vuotta tyyliin.” - H4*

Yksi haastateltavista kertoi myös työpajalla oloaikana ymmärtäneensä, millaiset työt ja asiat häntä kiinnostavat. Tulevaisuudessa tämä hän osaa hakea aloille, jotka kiinnostavat.

*”Tulee siinä suhteessa, että en edes enää yritä mennä aloille, jotka ei tunnu täysin omilta. Koska se on opittu että miusta ei ole myyntialalle tai istumaan vaan kirjan tai näytön ääressä koko päivää.” -H5*

Haastateltavilla tulevaisuuden suunnitelmat liittyivät työ- ja opiskeluelämään. Nuoret toivat esille töiden hakemisen ja opiskelemaan lähtemisen työpajan jälkeen. Esille nousi myös pidemmän tähtäimen suunnitelmia, esimerkiksi lukion loppuun suorittaminen ja sen jälkeen jatko-opintoihin hakeutuminen yliopistoon.

*”Mä haluan saada miun lukio-opinnot loppuun ja saada ylioppilaslakin. Ja mie haluaisin hakea yliopistoon” -H5*

Ottaen huomioon useamman haastateltavan lähtötilanteen, työpaja on tuonut enemmän luottamusta tulevaisuuteen ja sen suunnitteluun. Tulevaisuus ei näyttäydä vain yhdentekevänä asiana, ja silloin on helpompi asettaa tavoitteita ja päämääriä.

#### **4.4 Työpajan ohjaajat ja työpajalta saatu ohjaus**

Työpajatoiminnassa yksi perusedellytys on henkilökunnan ammatillinen osaaminen ja nuoret huomioiva työote. Jotta työpajatoiminta on tuloksekasta, tulee henkilökunnan olla ammatillisesti osaavaa. (Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset 2014). Ohjaus on käsitteenä yleiskäsite, jolla kuvataan tuen antajan toimintaa. ”Ohjataan jotakin johonkin” on työpajatoiminnassa ohjauksen tavoite. Työpajan asiakas saa ohjausta suoriutuakseen toiminnasta pajalla tai arkielämässä. (Pekkala 2005, 21.)

Työpajan ohjaajat oli koettu pääasiassa mukavina ja ymmärtäväisinä. Ohjausta työtehtäviin sekä myös opintoihin ja työhön hakeutumiseen sai tarvittaessa. Kysyttäessä apua oli saatu myös arkisempiin asioihin, kuten laskujen hoitoon ja velkaneuvontaan, sekä aikaa ammatinvalinnan psykologille.

*”Miulla ainakin on ihan hirveen hyvä kuva näistä kaikista ohjaajista.” -H2*



*” Ne on aina ollut mukavia ja auttaa jos tarvitsee ja jos tulee tälläisiä hermoromahduksia, niin ne kyllä kuuntelee ja auttaa.” -H4*

*” Ymmärtäväisinä, asiallisina, kivoina ja se, että joskus saattaa olla vaikeeta selittää ihmisille, että miulla saattaa jäädä työpäivä väliin migreenin takia, täällä se ymmärretään.” -H5*

Haastatteluista nousi myös esille negatiivisempaa sanottavaa. Työpajalla oli koettu, että ohjaajat kohtelivat nuoria eriarvoisesti eivätkä puuttuneet nuorten kokemaan kiusaamiseen.

*”Toisia työntekijöitä suositaan enemmän, toisia moititaan. -- Työpaikkakiusaamiseen ei puututa.”-H1*

Pieksämäen työpajan valmennuksen yhtenä päämääränä on nuorten tasa-arvoinen kohtelu, mikä on tärkeä periaate missä työssä tahansa. Kuitenkin hyvä olisi huomioida miten tämä toteutuu käytännössä. Kiusaaminen on asia, joka tulee aina selvittää, sillä sen seuraukset voivat olla kauaskantoiset. Työpajanuorella voi olla myös taustalla aikaisempia kiusaamiskokemuksia, joten kiusaamisen kokeminen työpajalla voi hyvin vahingollista nuorelle.

#### **4.5 Nuorilta saadut kehittämisehdotukset**

Haastatteluissa kartoitettiin myös haastateltavien mielipiteitä työpajatoiminnan kehittämisestä, ja muutamalta haastateltavista tuli kehittämisajatuksia.

Vaikka työpajalta löytyy aika monipuolisesti tekemistä, voisi siellä olla vielä enemmän erilaisia työpajatehtäviä. Nyt tuntui siltä, että kaikille ei löytynyt mielekästä tekemistä ja oli tehty huomioita ”välillä mukana palloilevista nuorista”. Myös ohjaajien tavoitettavuuteen toivottiin parannusta. Esimerkiksi töistä kotiin lähdettyä saattoi olla tilanne, ettei ohjaaja ollut paikalla. Esiin nostettiin myös ohjaajien useat palaverit, jolloin nuoret toimivat yksin. Toiveissa oli, että koko ajan paikalla olisi ainakin yksi ohjaaja.

*”Kun miettii että täällä on kuitenkin kaiken ikäisiä tyttöjä ja poikia, sekalaista seurakuntaa, että löytyisi enemmän mielekkäämpää tekemistä.”*  
–H4

*” Jotkut tuolla on sellaisia, että joutuu suurinpiirtein ruuveja näpläämään, että ehkä jotain tekemistä enemmän.. ”* –H2

Muutamia kommentteja nuorilta tuli myös ohjaukseen, vaikka se olikin koettu hyväksi. Työtehtäviin kaivattiin vähän enemmän neuvoja sekä myös henkilökohtaista avunsaamiseen, jos nuori tarvitsi vaikkapa kesken päivän keskusteluapua.

*” No nyten ollaan menty parempaan suuntaan että saa melkein aina apua jos tarvitsee, mutta vois melkein vieläkin olla vähän enemmän. No alkuaikoinahan se oli semmoista, että ei meinannut saada mitään tai sit meni tosi kauan tai silleen. Että on tää nyt parempi, mutta vielä tulis silleen, että jos oikeesti tulee jotain hätää, niin pääsisi samantien jonkun kanssa juttelemaan ja näin.”* –H4

Jotta toiminta vastaisi mahdollisimman hyvin kohderyhmän tarpeita, on kehittämisajatuksia hyvä kysyä kohderyhmältä. Nyt kehittämisehdotuksia nousi esiin vain muutamia, mikä kertoo mahdollisesti siitä, että toimintaan ollaan melko tyytyväisiä.

## **5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA**

Opinnäytetyöllä haettiin vastausta kysymykseen ”millainen merkitys työpajalla on ollut nuorelle?”. Opinnäytetyön tuloksista ilmenee, että työpajatoiminta vaikuttaa nuoren elämään pääasiassa positiivisesti ja toimii syrjäytymisen ehkäisyn välineenä. Nuorten elämään oli tullut säännöllisyyttä ja tekemistä, sekä osa haasteltavista oli kokenut elämänhallinnan tunteen lisääntyneen. Nuoret olivat saaneet uusia sosiaalisia suhteita, sekä vuorovaikutustaidot olivat parantuneet. Nuoret olivat oppineet uusia taitoja sekä saaneet arvokasta työkokemusta, mikä helpottaa tulevaisuudessa työn saantia. Nuorten kokemuksista nousi esiin, että työpajan ohjaajat oli koettu pääsään-

töisesti mukavina ja ystävällisinä. Työpajalta oli saatu myös ohjausta ja tukea kysyttäessä mieltä askarruttaviin asioihin.

Tämän opinnäytetyön tuloksia voisi verrata Pietikäisen (2005) tulkintoihin hänen omasta aineistostaan, jossa hän puhuu nuorten tavoista suhtautua pajalla työskentelyyn. Näitä Pietikäinen nimittää orientaatioiksi, jotka nousevat nuorten puheesta ja kertovat miten nuoret kokevat työpajatyöskentelyn. Psykologisen itsensä kehittämisen orientaatiossa nuoret kokivat ajattelutapansa, asenteidensa tai minä- ja maailmankuvansa muuttuneen. Nuoret katsoivat myös pajalla tapahtuneiden onnistumisien kautta itsearvostuksen nousseen. (Pietikäinen 2005, 227–228.) Samanlaisia asioita nousee esiin tämän opinnäytetyön haastatteluista. Nuorten elämänhallinta ja itseluottamus lisääntyi pajajakson aikana. Haastateltavat olivat huomanneet, että pystyvät ylläpitämään päivärytmiä ja pystyvät käymään työpajalla. Tämä on varmasti vaikuttanut nuorten ajattelutapaan niin itsestään kuin tulevaisuudesta. Nuoret ovat pystyneet huomaamaan oman toimintakykynsä muutoksen, kuten yksi haastateltavista mainitsi, *se on erittäin iso saavutus henkilökohtaisesti, että hän käy töissä työpajalla nykyään.*

Pietikäinen (2005, 229) puhuu myös yhteisöllisen osallistumisen orientaatiosta, jolla tarkoitetaan työpajan sosiaalisia suhteita ja pajajakson merkityksellisyyttä uusien ihmissuhteiden muodostuksessa. Opinnäytetyön haastateltavista useat olivat saaneet uusia kavereita tai tuttuja Pieksämäen työpajalta, joten tämän orientaation voi paikantaa myös näistä haastatteluista.

Komosen mukaan (2007, 109) työpaja tarjoaa nuorille paikan elämänhallintaan, työhön ja opiskeluun liittyvien kysymysten työstämiseen sekä paikan henkiseksi kasvulle. Tätä nimitetään työpajan yhteiskunnalliseksi kasvatustehtäväksi. Tämä tehtävä paikantuu myös Pieksämäen työpajalla. Haastatteluiden perusteella voidaan sanoa, että työpajoilla nuoret saavat kasvuunsa tilaa. Työ- ja opiskeluasioihin sai apua ja neuvontaa. Nuorten työpajalla koetut onnistumiset ja uudet opitut asiat sekä elämänmuutos kasvattavat henkisesti.

Pieksämäen työpajan nuorilta tuli myös muutamia kehittämissuhteita työpajatoimintaan liittyen. Pohdittiin työpajan toiminnan monipuolistamista, sekä selkeämpää ohjausta työtehtäviin ja ohjaajien parempaa tavoitettavuutta sekä enemmän henkilö-

kohtaisempaa apua, esimerkiksi kuuntelijaa. Toiminnan monipuolistamiseen liittyy varmasti myös resurssikysymys, mutta se voisi osaltaan luoda positiivista mielikuvaa ja lisätä nuorten mielenkiintoa työpajaa kohtaan. Ihmiset ovat myös erilaisia, jolloin kaikki eivät innostu samoista työtehtävistä.

Jotta pajalla on mielekästä olla, on kiinnostava työ ja sopivat työtehtävät varmasti yksi tärkeä asia. Jos työtehtävät tuntuvat liian vaikeilta, tai työ ei ole millään tavalla mielekästä, se varmasti nostaa nuoren kynnyksiä tulla pajalle tai heikentää kiinnittymistä ja innostusta. Myös työelämässä mielekäs työ ylläpitää työmotivaatiota ja parantaa työssä jaksamista.

Ohjaajilla ja ohjauksella on myös oma merkityksensä työpajalla viihtyvyyteen ja kokemukseen työpajasta. Esimerkiksi Sepän (2013) pro gradussa nuorten kokemuksista nousee esille miten merkityksellinen yksilövalmentajalta saatu tuki on heille ollut. Sauraman (2015) opinnäytetyössä nuoret ovat kokeneet työpajaohjaajan tulleen heille tärkeäksi päivittäisen työn ja yhdessä tekemisen kautta. Myös Kuure (2010) korostaa luottamussuhteen rakentumista nuoren ja pajaohjaajan välille. Tämän opinnäytetyön tuloksista kävi ilmi, että ohjaajat oli koettu pääsääntöisesti mukavina, mutta esiin nousivat myös eriarvoisuuden kokeminen sekä kiusaamisen huomioitta jättäminen. Jos yksikin henkilö kokee näin, tulisi selvittää mistä se johtuu. Tämän kaltaiset kokemukset voi heikentää nuoren sitoutumista ja motivaatiota työpajaa kohtaan. Tällaisessa tilanteessa nuori ei myöskään koe ohjaajia luotettaviksi.

Opinnäytetyötä kirjoittaessani mieleeni nousi muutama jatkotutkimusehdotus. Haastattelussa kysyin nuorten halukkuutta tulla pajalle ensimmäistä kertaa. Kaikki haastateltavista eivät alun perin halunneet tulla pajalle niin mielellään. Tähän oli useita syitä. Nuori ei ollut kuullut aikaisemmin työpajasta tai ei tuntenut sieltä ketään, mikä vähensi mielenkiintoa mennä työpajalle. Muut nuoret olivat olleet työpajakson aloitushetkellä huomattavasti nuorempia kuin haastateltava, ja se oli vaikuttanut pajalla olon mielekkyyteen. Myös omat perheolosuhteet saattoivat vaikuttaa taustalla halukkuuteen lähteä työpajatoimintaan. Tästä nousee mieleeni muutamia kysymyksiä. Miten voitaisiin lisätä työpajojen mielekkyyttä tai myönteistä mielikuvaa nuorten keskuudessa? Millainen mielikuva nuorilla on työpajoista?

Opinnäytetyössäni oleva otos on suhteellisen pieni, joten isommalla otoksella tulokset voisivat olla hieman erilaisia. Mielestäni työni on luotettava, sillä tulokset perustuvat nuorten itsensä kertomiin asioihin, mitään muuttamatta. Myös haastatteluissa vallitsi luottamuksellinen ilmapiiri ja nuoret kertoivat avoimesti omista kokemuksistaan työpajalla. Tutkimuksen otoksen pienuuden takia eivät tulokset ole yleistettävissä laajempaan perspektiiviin eivätkä kerro koko kuvaa työpajan toiminnasta. Toki toivon, että opinnäytetyön tulokset antavat tietoa Pieksämäen työpajan toiminnasta ja nuorten kokemuksista työpajoilla.

Tutkimuksen eettisyydestä kertoo, että haastateltavat ovat vapaaehtoisesti suostuneet haasteltaviksi. Olen myös käsitellyt haastatteluja ja niistä syntyneitä litteraatioita luottamuksellisesti ja hävittänyt ne asianmukaisesti, kun en ole niitä enää tarvinnut. Pyrin tuomaan tutkimustulokset työssäni esiin niin, ettei nuoria voida tunnistaa, sekä olen käyttänyt sitaateista pyyhkinyt tunnistettavat tiedot pois.

Opinnäytetyöprosessin aikana opin myös itse paljon. En ollut aikaisemmin tehnyt minkäänlaista tutkimusta, ja nyt jälkikäteen ymmärrän enemmän tutkimusprosessista. Opin myös työpajoista, sillä ne eivät olleet minulle kovin tuttuja ennen työn aloittamista. Samalla opinnäytetyöprosessi on ollut minulle itselleni kasvun paikka, sillä prosessi ei edennyt aina ihan jouhevasti.

## LÄHTEET

Hassinen, Jukka 2003. Matkaopas kuntouttavaan työtoimintaan. Matka kuntouttavan työtoiminnan valmennuksen, laadun ja prosessien maailmaan. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Hassinen, Markku 2007. Työtä ja toimintaa suurella sydämellä. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. 10-vuotta. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys.

Helne, Tuula 2002. Syrjäytymisen yhteiskunta. Stakes tutkimuksia 123. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1993. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2008. Temperamentti, stressi ja elämänhallinta. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö

Kesä, Mikko 2016. Starttivalmennuksesta asiakasnuorten äänellä. Yhteenvetoraportti valtakunnallisen työpajayhdistyksen Startti parempaan elämään – juurruttamishankkeelle. PDF-dokumentti.

[http://www.tpy.fi/site/assets/files/1372/starttivalmennuksesta\\_asiakasnuorten\\_aanella\\_kesa.pdf](http://www.tpy.fi/site/assets/files/1372/starttivalmennuksesta_asiakasnuorten_aanella_kesa.pdf) Ei päivitystietoja. Luettu 16.5.2016.

Kiilakoski, Tomi 2014. Kahdenlaisia ja kolmenlaisia ihmisiä. Teoksessa Gretschel Anu, Paakkunainen Kari, Souto Anne-Mari & Suurpää Leena (toim.) Nuorisotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 150. Verkkojulkaisuja 76. Helsinki: Unigrafia, 24-27

Komonen, Katja 2007. Puhuttu paikka. Nuorten työpajatoiminnan rakentuminen työpajakerronnassa. A: Tutkimuksia ja raportteja 21. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu

Komonen, Katja 2013. Mistä syrjäytymisessä on kysymys? Syrjäytyminen käsitteenä ja puheena. Teoksessa Ronkainen Jussi ja Punamäki Marika (toim.) Nuoret ja syrjäytyminen Itä-Suomessa. A: Tutkimuksia ja raportteja 78. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu, 15-34

Kuure, Tapio 2010. Nuorten työpajatoiminnan vaikuttavuuden arvioinnin ulottuvuudet. Nuorisotutkimusseura ry. Nuorisotutkimusverkosto. PDF-dokumentti.

[http://blogs.helsinki.fi/pajaverkko/files/2010/12/Tutkimusraportti\\_pajat\\_lopullinen.pdf](http://blogs.helsinki.fi/pajaverkko/files/2010/12/Tutkimusraportti_pajat_lopullinen.pdf) Ei päivitystietoja. Luettu 2.5.2016

Konttinen, Terhi & Lampila, Justiina 2015. Työpajanuorten kokemuksia omasta elämäntilanteestaan ja osallisuudestaan yhteiskunnassa : Mikkelin työpajat. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäyte-työ. PDF-dokumentti. <http://theseus.fi/handle/10024/97573> Ei päivitystietoja. Luettu 2.5.2016

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001. Finlex. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189> Ei päivitystietoa. Luettu 24.5.2016.

Liimatainen-Lamberg, Anna-Ester & Outinen, Sanna 1996. Tavoitteet ja käsitteiden määrittely. Teoksessa Liimatainen-Lamberg Anna-Ester (toim.) Syrjäytymisriskien ennaltaehkäisy, syrjäytyneiden koulutuspalvelut ja ohjaustoiminta. Opetushallitus 7/1996. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Myrskylä, Pekka 2012. Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA-analyysi no 19. Elinkeinoelämän valtuuskunta.

Nuorisotakuu auttaa eteenpäin. Nuorisotakuu. WWW-dokumentti. [http://www.nuorisotakuu.fi/tietoa\\_takuusta](http://www.nuorisotakuu.fi/tietoa_takuusta) Ei päivitystietoja. Luettu 2.3.2015

Nuorten työpajatoiminnan vakinaistaminen 2004. Nuorten työpajatyöryhmän esitys. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004: 37. Opetusministeriö. PDF-dokumentti. [http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm\\_221\\_tr37.pdf?lang=en](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_221_tr37.pdf?lang=en) Ei päivitystietoja. Luettu 20.5.2016

Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriön päätös. Opetus- ja kulttuuriministeriö. OKM/10/600/2014. PDF-dokumentti. [http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen\\_kohteet\\_ja\\_rah\\_oitus/tyoepajat/Liitteet/tyopajasuosituksset.pdf](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rah_oitus/tyoepajat/Liitteet/tyopajasuosituksset.pdf) Ei päivitystietoja. Luettu 10.5.2016.

Nuorten syrjäytyminen 2013. Tietoa, toimintaa ja tuloksia? Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013. Eduskunta 2013. PDF-dokumentti. [https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/trvj\\_1+2013.pdf](https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/trvj_1+2013.pdf) . Ei päivitystietoja. Luettu 2.3.2015

Nurmi, Jan-Erik 2011. Miksi nuori syrjäytyy? NMI Bulletin 2/2011.

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004. Kannattaako työpajatoiminta? Tutkimus työpajojen taloudellisesta ja sosiaalisesta toiminnasta. Opetusministeriö. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto.

Pekkala, Terho 2005. Työ- ja yksilövalmennuksen perusteet – 2000-luvun työpajojen palvelut ja perusteet. Valtakunnallinen työpajayhdistys.

Pietikäinen, Reetta 2005. Vaihtoehtoisia polkuja etsimässä – työpajanuorten orientaatiot. Teoksessa Aapola Sinikka & Ketokivi Kaisa (toim.) Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 56. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 219-253

Piirainen, Tommi 2015. Tietoa työpajasta. Sähköpostiviesti 20.5.2015. Hankevastava. Pieksämäen Seudun Liikunta ry.

Puusa, Anu & Juuti, Pauli 2011. Mitä laadullinen tutkimus on? Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Hansaprint, 47- 57

Puusa, Anu 2011. Haastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä. Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Hansaprint, 73- 87

Raitasalo, Raimo & Maaniemi, Kaarlo 2011. Nuorten mielenterveyden häiriöiden aiheuttamat sairauspoissaolot ja työkyvyttömyys vuosina 2004-2009. Nettityöpapereita 23/2011. Helsinki: Kelan tutkimusosasto

Saarinen, Johannes 2015. Nuorten työpajat nuorisotakuun toteuttajana. Pajanuorten kokemuksia työpajatoiminnasta, elämäntilanteestaan ja ympäröivistä palveluista. Metropolia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan ylempi AMK. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. <http://theseus.fi/handle/10024/88545> Ei päivitystietoja. Luettu 2.5.2016.

Saurama, Juha 2015. Yksikään Järvenpäläinen nuori ei jää kotiin makaamaan. Tutkimus moniammatillisesta ohjaustyöstä Järvenpään kaupungin Nuorisokeskuksen työpajalla. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma, YAMK. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. <http://theseus.fi/handle/10024/98311> Ei päivitystietoja. Luettu 2.5.2016.

Seppä, Helena 2013. Työpaja nuorten kokemana. Etnografinen tapaustutkimus verkostomuotoisesta työpajatoiminnasta. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti.

[https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41257/URN\\_NBN\\_fi\\_jyu-201304251501.pdf?sequence=5](https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41257/URN_NBN_fi_jyu-201304251501.pdf?sequence=5) . Ei päivitystietoja. Luettu 2.5.2016



Sipilä, Jorma 1985. Sosiaalipolitiikan tulevaisuus. Helsinki: Tammi

Suutari, Minna 2002. Nuorten sosiaaliset verkostot palkkatyön marginaalissa. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 26. Helsinki: Yliopistopaino Oy

Takala, Mikko 1992. Kouluallergia -Yksilön ja yhteiskunnan ongelma. Tampereen yliopisto. Vammala: Vammalan kirjapaino

TEM raportteja 8/2012. Nuorten yhteiskuntatakuu 2012. PDF-dokumentti.  
[http://www.tem.fi/files/32290/TEMrap\\_8\\_2012.pdf](http://www.tem.fi/files/32290/TEMrap_8_2012.pdf) Ei päivitystietoja. Luettu 2.3.2015

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 15/2014. Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia. Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriö. PDF-dokumentti.  
[https://www.tem.fi/files/39775/TEMjul\\_15\\_2014\\_web\\_14052014.pdf](https://www.tem.fi/files/39775/TEMjul_15_2014_web_14052014.pdf) . Ei päivitystietoja. Luettu 2.3.2015.

Työpajalla kiinni toimintaan. Nuorisotakuu. WWW-dokumentti.  
[http://www.nuorisotakuu.fi/nuorisotakuu/jotain\\_muuta/tyopajalla\\_kiinni\\_toimintaan](http://www.nuorisotakuu.fi/nuorisotakuu/jotain_muuta/tyopajalla_kiinni_toimintaan)  
 Ei päivitystietoja. Luettu 24.3.2015

Työpajatoiminta Suomessa. Valtakunnallinen työpajayhdistys. WWW-dokumentti.  
<http://www.tpy.fi/tyopajatoiminta-suomessa/> Ei päivitystietoja. Luettu 8.5.2016.

Winqvist, Liisa 2014. Nuorten yhteiskuntatakuusta nuorisotakuuseen. Teoksessa Gretschel Anu, Paakkunainen Kari, Souto Anne-Mari & Suurpää Leena (toim.) Nuori-sotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimus-seura. Julkaisu- ja 150. Verkkojulkaisuja 76. Helsinki: Unigrafia, 78-83

## **TEEMAHAASTATTELURUNKO**

### **Taustatiedot**

- Ikä
- Sukupuoli
- Koulutustausta (myös keskeytyneet)
- Oletko opiskelija, töissä, työtön, joku muu?
- Perhetilanne
- Asumismuoto (yksin, tyttö/poikaystävän kanssa, kotona)?

### **Työpajalle ohjautuminen**

- Mitä kautta ohjauduit työpajalle?
- Mikä oli pääasiallinen syy pajalle ohjautumiseen?
- Halusitko itse tulla työpajalle?

### **Kokemukset työpajatoiminnasta**

- Milloin olit työpajalla?
- Millä pajalla olit?( puupaja, metallipaja, luovan toiminnan yksikkö, henkilös-  
töruokala, atk-paja)
- Mitä teit työpajalla, mitkä olivat työtehtäviäsi?
- Kauan työpajajaksosi kesti?
- Oliko sinulla henkilökohtaisia tavoitteita työpajajaksolle?
- Millaisina koit työtehtävät?
  - edistivätkö ne tavoitteittesi toteutumista?
  - olivatko ne sopivia/liian haastavia/liian helppoja?

### **Työpajan ohjaajat**

- Millaisina koit ohjaajat työpajalla?
- Millaista ohjausta sait työpajalla?

- Saitko ohjausta työhön hakemiseen?
- Saitko ohjausta opintoihin hakeutumiseen?

### **Työpajan jälkeen**

- Mikä on tilanteesi tällä hetkellä?
- Mitä tapahtui heti työpajan jälkeen?
  - Saitko töitä/opiskelupaikan / jotain muuta?
  - Jos et, mitä sitten tapahtui / mitä teit?
  - Kuinka kauan kului aikaa työpajajakson jälkeen koulutuspaikan/työpaikan saamiseen?
- Vaikuttiko työpaja työllistymiseesi/ koulupaikan saamiseen/ muuten omaan elämääsi?
- Millaisia tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on?
- Vaikuttiko työpaja itsetuntoosi?
  - Esim. myönteisempi minäkuva, enemmän rohkeutta tehdä asioita, itseenäisyyttä, itseluottamus jne.,
- Mitä tärkeitä taitoja koet oppineesi työpajajakson aikana?
- Millaisena koit työpajalla käynnin ja arjen yleisesti ottaen?

### **Elämänhallinta**

- Miten koet arkesi sujuvan tällä hetkellä? (säännöllinen rytmi, arkiaskareet, kaupassa käynti, )
- Millainen arki sinulla oli ennen työpajalle menoa?
- Vaikuttiko työpajajakso omaan arkeesi?
  - Esim. säännöllistyikö arkesi, ei vaikuttanut mitenkään, en osaa sanoa?
- Onko pajalla oloaika vaikuttanut sosiaalisiin suhteisiisi?
- Koetko, että pystyt itse vaikuttamaan omaan elämääsi?
  - Jos ei, niin miksi?
  - Vaikuttiko työpajajakso omaan tuntemukseesi hallita elämää?

### **Työpajatoiminnan kehittäminen**

## **LIITE 1(3).**

### **Monisivuinen liite**

- Miten kehittäisit työpajatoimintaa? Mitä hyvää / huonoa siinä oli?
  - Jäitkö kaipaamaan jotain?
  - Saitko mielestäsi tarpeeksi tukea ja ohjausta?
- Vapaa sana